

DEMÉNY PÉTER

EGY MOZGÓ TÉRKÉP VALLOMÁSA

**A sok ingázással
észrevétlenül kialakult
bennem egy olyan
rugalmasság, melyet
nem hittem
a sajátomnak – nyilván
nem lesz mindegy,
mi hogyan változik,
de megszoktam
magát a változást.**

40

1

■ Városok nem az űrben vannak, nem is a földrajzban. Illetve a földrajzban létező városok nem ugyanolyanok, mint azok, amelyek a lélekben terülnek el. Ady számára Párizs a világ közepe; számomra a világ egyik legiszaposabb városa. Odatartunk, hátha így sikerül megmenteni a házasságunkat, és ott sem sikerült; ott követtem el olyan dolgokat, melyekre nem vagyok büszke.

Talán ezért ment könnyen a Kolozsvártól való elszakadás is. Negyvenkét évig éltem ebben a városban, itt születtem, itt nyugszanak a nagyszüleim, itt született a lányom. Itt voltam boldog és boldogtalan, itt lett közöm a saját életemhez. Vagy hát *ott* – ezeket a sorokat már Marosvásárhelyen írom.

Hét éve dolgozom itt, és azóta ez a város is jelent számomra valamit. Eleinte legőgöltem, minden kolozsváriasságom fensőbbségességével néztem le rá, közben azonban észrevétlenül belém épült, és most, hogy néhány napja ideköltöztem, meglepődve veszem észre, hogy otthonos. Holott azelőtt a barátaimnál vagy ilyen-olyan vendégszobákban szálltam meg, sőt egyszer egy egész órát töltöttem a Kövesdomb egyik padján, mert a gondnok néninek ki kellett fizetnie a villanyszámlát, és nem tudta máskor átvenni a kulcsot.

Igen ám, csakhogy nem vettem észre, éppen az ilyen esetekből-megesésekből lesz a szeretet, abból a közből, mely egy bármihez (jelen esetben egy városhoz) köti az embert. Fásult vagy egy padon, de közben beléd ivódik valami a hangulatból, az ízekből, az ívekből, az illatokból, és mire azért utazol ide, hogy lakást keress, már nem kell figyelned a lépteidre.

Közben, Párizs után, laktam majd egy évig Zilajon is, és az is különös élmény volt. Az elején, amíg az volt a fontos, hogy védelem alatt álljak, lebegtem: mentem Darázska után, tettem, amit tennem kellett. Azután azonban eluntam ott: túl kicsi és szűk a város ahhoz, hogy Kolozsvár után jól érezhettem volna magam benne.

Mint annyiszor, most is a foci segített. Noémi öccsével már el/odaköltözésem utáni második héten focizni mentem, s aztán jártam hetente kétszer. Soha nem mentem a fiúkkal sörözni, mert rossz a májam, és gyenge a makacsságom, de mielőtt eljöttem volna Vásárhelyre, mégis úgy éreztem, tartozom nekik ennyivel. Az a négy srác, aki ott maradt a kocsmában, megölelt, mondta, jöjtek még – nagyon jólesett, ahogy fél-szegek voltak hozzám.

És még egy város a lélek térképén: Várad. Várad, ahol hónapokig éltem, ahol barátokat szereztem, ahol szintén bezárultam a kolozsváriságomba, néhány éve mégis előfordulok minden Könyvmaratonon, dolgozom a Riport Kiadóval, és szeretem a várost.

2

■ „Hol az otthonunk?” – kérdezi Heller Ágnes egyik tanulmánya címében, és eltöpreng azon az üzletasszonyon, akivel a repülőgépen beszélgetett, és aki azt válaszolta, „ahol a macskám van”. Zygmunt Bauman pedig azt állítja, manapság turisták és vagabundok vannak.

A zarándok túlságosan jámbor és profetikus, a vagabund túlságosan társadalmon kívüli. Ha már választani kell, csavargó vagyok, aki nem nézte volna ki magából, hogy kényelmes ember létére távolsági buszokon vagy stoppokon, ismerősök személygépkocsiján tölti a fél életét. De aki éppen ezért belül is meg kívül is van mindenben: vannak kedvenc városai, de mindegyikre ráereszkedik egy tetőről, vagy mindegyiknek látja a tábláját. Az otthona nem úgy váltakozik, mint az üzletasszonyé, hogy gyakorlatilag minden utazással megváltoztatja, és szállodaszobák meg vendégházak között lohol, de tudja, milyen egy vendégszoba, és tudja, milyen a loholás. Ez a csavargó nemcsak a macskáját szereti, hiszen Kolozsváron kutyája volt, egy beagle, Zilajon viszont cicái valóban, akik Vásárhelyen hiányoznak.

Fontos még az is, hogy *városok* között él: színház nélkül már Zilajon is rosszul érezte magát, holott nem minden percét tölti a színházban. Kell neki az a *hangulat*, az az atmoszféra, amely egy várossal jár: megállók, negyedek, bevásárlóközpontok, szerkesztőségek, vendéglők, kávéházak.

Erdélyben, abban a statikus Erdélyben, amelyben felnőtt, sokkal több csavargót ismer, mint ahányat a sztereotípiák alapján gondolnánk: Antik Sándor folyamatosan ingázik Kolozsvár és Várad között, ahol a Partiumi Egyetemen képzőművészetet tanít; Parászka Miklós Jedd és Csíkszereda között, ahol színházigazgató; Ungvári-Zrínyi Imre Vásárhely és Kolozsvár között, ahol filozófiát tanít az egyetemen. Az előbbi városokban élnek, az utóbbiakban tanítanak, de gondolom, nem tudnák ilyen vitézül elkülöníteni az egyik színhelyet a másiktól, hiszen az élet nem ilyen rekeszekből áll, hanem valahogy a rekeszek összessége. Ahol aludtál, kocsmáztál, bemutatókra jártál, barátságokat kötöttél, ott már valamiképpen otthon vagy, legalábbis nem vagy idegen. És a csavargó éppen az az ember, aki sehol nem idegen, miközben sehol nem otthon, mert más a *ragadása*.

3

■ Vannak dolgok, amelyek kimozdíthatóak, és vannak, amelyek többé már nem. A gyerekkorom Kolozsváron telt, a nagyszüleim a Házsongárdban nyugszanak, házasságom tizenhat éve a Monostoron, édesanyám és öcsém is, a lányom szintén, bár ő elkerülhet akárhová. De még csak negyvenhárom éves vagyok, változhat a munka-

helyem, és az életem is, noha ezt nem szeretném. A sok ingázással észrevétlenül kialakult bennem egy olyan rugalmasság, melyet nem hittem a sajátomnak – nyilván nem lesz mindegy, mi hogyan változik, de megszoktam magát a változást. Ha nem találok stopot a Facebookon, megyek busszal; ha édesanyámnál nem szállhatok meg, mert közbejött valami, szerzek szállást máshol; ezeket a sorokat úgy írom, hogy a szerelők a lakásban dolgoznak. Gyakran vagyok feszült vagy ideges, de *csinálom*.

Minden ember egy mozgó térkép; egyeseket dühít ez a tény, mások kifejezetten igénylik. Én egyelőre elviselem, de nem állíthatom, hogy bosszantana, inkább kíváncsivá tesz, valószínű tehát, hogy igényelném, ha nem lenne, bármennyire is indulatba hoz olykor egy-egy busztársaság vagy a romániai állapotok. Nem lehet ilyen merev határokat húzni, mégis azt mondom, *íróként* nagyon hasznosnak érzem, ami velem történik, annak ellenére, hogy semmit nem azért tettem, hogy aztán megírhasam.

